CADRU EPISTEMOLOGIC: UNELE ASPECTE TEORETICE ALE EDUCAȚIEI PENTRU CARIERA ADOLESCENTULUI

Larisa CUZNEȚOV, Zinaida PAVLOV

În contextul tendinţelor sociale de inserţie profesională eficientă a adolescenţilor, educaţia şcolară şi cea familiară reprezintă determinante care susţin procesul vizat şi contribuie la integrarea socială a acestora. În condiţiile societăţii actuale creşte din ce în ce mai mult rolul educaţiei. Influenţa şi importanţa ***educaţiei pentru carieră*** sunt resimţite deja de câteva decenii. Educaţia, însoţind progresul tehnico-ştiinţific, este mai complexă şi indispensabilă, astfel încât devine o primă sursă a fiinţării optime a omului ca entitate socială. Percepută şi conştientizată ca prioritară, educaţia, la general, şi educaţia pe parcursul vieţii, în special, sunt abordate din punct de vedere conceptual şi praxiologic la nivel de politici educaţionale tot mai insistent. Problema educaţiei pe tot parcursul vieţii, ce include şi ***educaţia pentru carieră***, devine un obiect de cercetare la nivel de instituţii internaţionale şi naţionale. Problema dată a fost abordată sub variate aspecte în lucrările cercetătorilor: P. Lengrand, T. Husén, G. Văideanu, E. Faure, Ph. Coombs, J.Delors, G. Mialaret, L. Colin, J.-L. Le Grand, S. Cristea, O. Dandara.

Concomitent cu transformările sociale şi economice, creşte semnificaţia ***educaţiei pentru carieră***, o abordare actuală ce ţine de orientarea şi pregătirea tinerilor, raportată la necesităţile şi interesele individului,

dezvoltate şi susţinute de familie, şcoală, comunitate şi mediul socioprofesional. Analizând evoluţia în timp a fenomenului şi a conceptului de ***carieră***, esenţa căruia vizează contextul profesional, am constat că acesta îşi atribuie semnificaţii ce ţin concomitent de viaţa personală, comunitară şi economică. În această ordine de idei, fenomenul nominalizat, în evoluţia sa, trece alternativ de la o simplă activitate de orientare şcolară şi profesională, la una mai amplă de realizare a unui ansamblu de acţiuni conştiente de construire a comportamentului şi competenţelor ce vor asigura ascendenţa, apoi menţinerea eficientă şi creşterea în carieră.

Cercetările din domeniul ştiinţelor educaţiei oferă următoarele definiţii cu privire la ***carieră.***

Astfel, Salade D. (1998) consideră că ***cariera*** este o succesiune de profesiuni, îndeletniciri şi poziţii pe care le are o persoană pe parcursul perioadei active a vieţii [3].

Analiza literaturii consacrate a permis să stabilim că fenomenul ***cariera*** profesională include totalitatea de activităţi şi poziţii profesionale pe care o persoană le atinge datorită atitudinilor, cunoştinţelor şi componenţelor asociate, care se dezvoltă de-a lungul timpului [4, p. 54-55]. De aceeaşi părere cu Drăgan este şi Nuţ [6, p. 57]. Interesantă este explicaţia ***carierei***, oferită de Salade D. În viziunea sa, ***cariera*** reprezintă un proces dinamic în timp, care are două dimensiuni: ***cariera externă*** – succesiunea obiectivă de poziţii pe experienţele obiective, abordată prin prisma subiectivităţii sale. Valoroasă, în acest sens, este definiţia lui Salade D., care presupune următoarele: ***Cariera*** reprezintă interacţiunea dintre factorii organizaţionali şi cei individuali. Ea include o succesiune de profesiuni, îndeletniciri şi poziţii pe care le are o persoană în decursul perioadei active a vieţii. Percepţia postului ca şi poziţia adoptată de individ depinde de compatibilitatea între ceea ce concepe individul potrivit pentru sine (aptitudini, nevoi, preferinţe) şi ceea ce reprezintă postul de fapt (constrângeri, oportunităţi, obligaţii) [6].

În acelaşi context, Cristea S. [2] menţionează faptul că ***cariera*** oferă o identitate ocupaţională, iar profesia, poziţia ocupată, organizaţia în care lucrează individul fac parte din identitatea acestuia. Oamenii sunt diferiţi între ei, dar, în acelaşi timp, putem determina şi lucruri pe care le au în comun.

Un alt fenomen important legat de carieră, pe care intenţionăm să-l precizăm, este *prioectarea carierei, care reprezintă un proces permanent, încadrat în limitele de viaţă conştientă a individului, ce presupune un ansamblu de acţiuni subordonate unor finalităţi prosociale clar definite, orientate spre identificarea posibilităţilor de maximă valorificare a potenţialului individual* [3, p. 7].

În scopul stabilirii conexiunii funcţionale dintre potenţialul individual, cerinţele şi posibilităţile mediului socioeconomic, proiectarea carierei este un

proces absolut necesar de realizat. În acest sens, ghidarea carierei are misiunea de a pregăti şi a susține persoana în demersul complex şi important, dar şi oarecum unical/individual. În acest sens, orientarea şcolară şi profesională reprezintă o acțiune de îndrumare a persoanei către o profesiune sau un grup de profesii în conformitate cu aptitudinile şi particularitățile sale, cu solicitările societății contemporane [6].

Prin urmare, ***educația pentru carieră*** reprezintă o intervenție educațională de dezvoltare, în avans, a deprinderilor şi abilităților necesare tinerilor pentru progresul educațional şi profesional. Programele de ***educație pentru carieră*** cuprind mai multe componente care vizează dezvoltarea tinerilor pentru managementul activ al propriei cariere în corelație cu viața lor concretă. Componentele esențiale ale unui program de ***educație pentru carieră*** sunt: autocunoaşterea, explorarea educațională, ocupațională şi planificarea carierei [Oweini & Abdo, 1999].

Evident că, conținutul programelor variază în funcție de contextul educațional specific, de vârsta persoanelor şi aptitudinile acestora.

Un program actualizat de ***educație pentru carieră*** ar trebui să includă, în accepția Organizației pentru Educație şi Orientare a Carierei (*Careers Education and Guidance Organisation* CEGO), următoarele componente:

– autocunoaşterea – facilitarea dezvoltării personale şi a conştiinței de sine;

– dezvoltarea capacității de decizie – de a ajuta elevii să rezolve probleme şi să ia decizii;

– educarea flexibilității – oferirea de experiențe complexe şi variate şi conştientizarea necesității de schimbare ca modalitate de a face față tranzițiilor (în special dinspre şcoală spre profesie);

– conştientizarea oportunităților – dobândirea capacității de cercetare activă, procesare critică şi utilizare a informației [1, p.3].

În concluzie, menționăm că ***Educația pentru carieră*** reprezintă un deziderat al *noilor educații.* Acestea au fost definite în anii 1980 la nivelul programelor şi recomandărilor UNESCO, adoptate ca răspunsuri ale sistemelor educaționale la imperativele lumii contemporane, ce reprezintă noi conținuturi specifice care apar şi se dezvoltă în continuare şi pot fi aplicate la variate niveluri strategice şi la oricare din cele cinci conținuturi generale ale educației şi activitățile de formare-dezvoltare morală, intelectuală, tehnologică, estetică şi psihofizică a personalității umane***. Educația pentru carieră*** se află într-o strînsă conexiune cu educația pentru schimbare şi dezvoltare.

Referințe:

1. *Consilierea şcolară şi orientarea în carieră*. Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie şi Ştiințe ale Educației, Catedra de Psihologie, învățământ la distanță, 2010-2011.

2. CRISTEA, S. Educația vocațională. În: *Didactica Pro*. Chișinău, 2005, nr.2, p. 98.
3. DANDARA, O. *Proiectarea carierei. Dimensiuni ale demersului educațional*. Chișinău, 2009. 92 p.
4. DRĂGAN, I., OZUNU, D., TOMȘA, Gh. *Dicționar de O.Ș.P*. Bucureşti, 1996, p. 54-55.
5. NUȚ, S. *Orientare, consiliere şi carieră*. Timişoara: Augusta, 2001, p.57.
6. SALADE, D. *Dimensiuni ale educației*. Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1998, p.145.
7. ȘCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor*. Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1997, p.193.